Dualne kształcenie zawodowe w Niemczech

Funded by

The Federal Government

on the basis of a Decision by the German Bundestag

German Office for international Cooperation in Vocational Education and Training

Federal Institute for Vocational Education and Training

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Dualne kształcenie zawodowe w Niemczech

1. Podstawy i warunki ramowe
2. Motywacje, interesy i proces
3. Model sukcesu

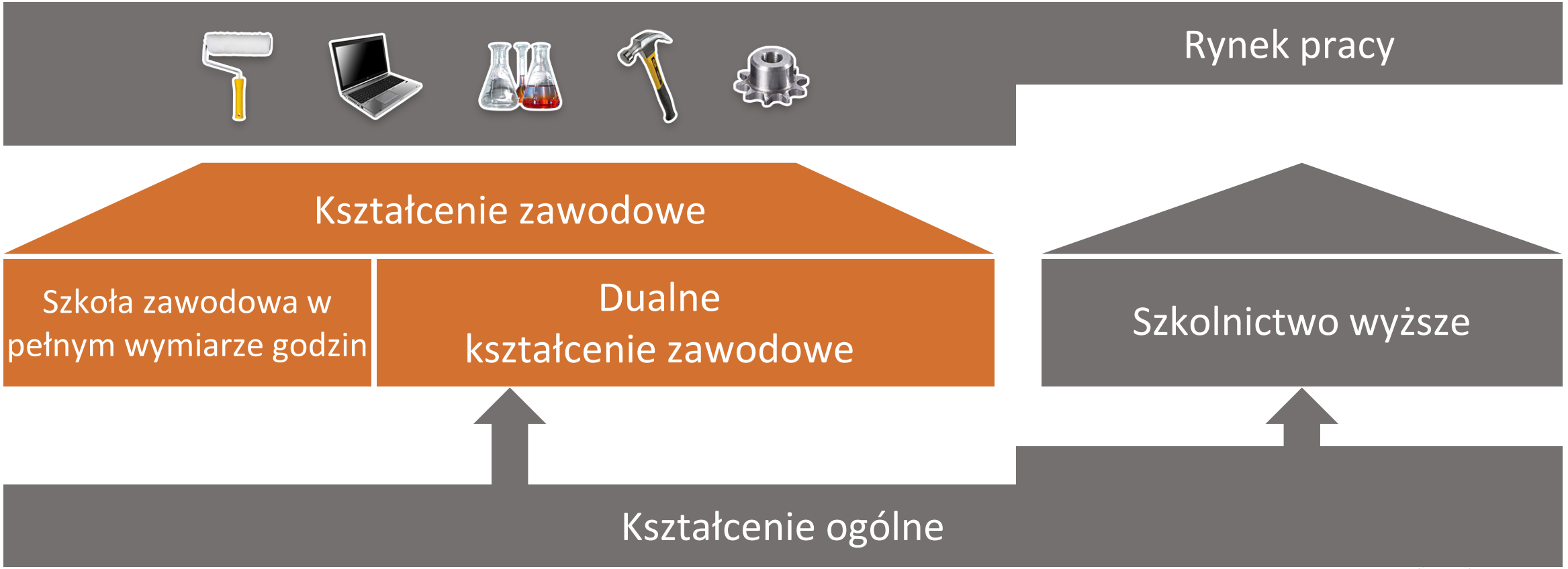
Dualne kształcenie zawodowe:

Podstawy i warunki ramowe

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Dualne kształcenie zawodowe w niemieckim systemie szkoleniowym - przegląd

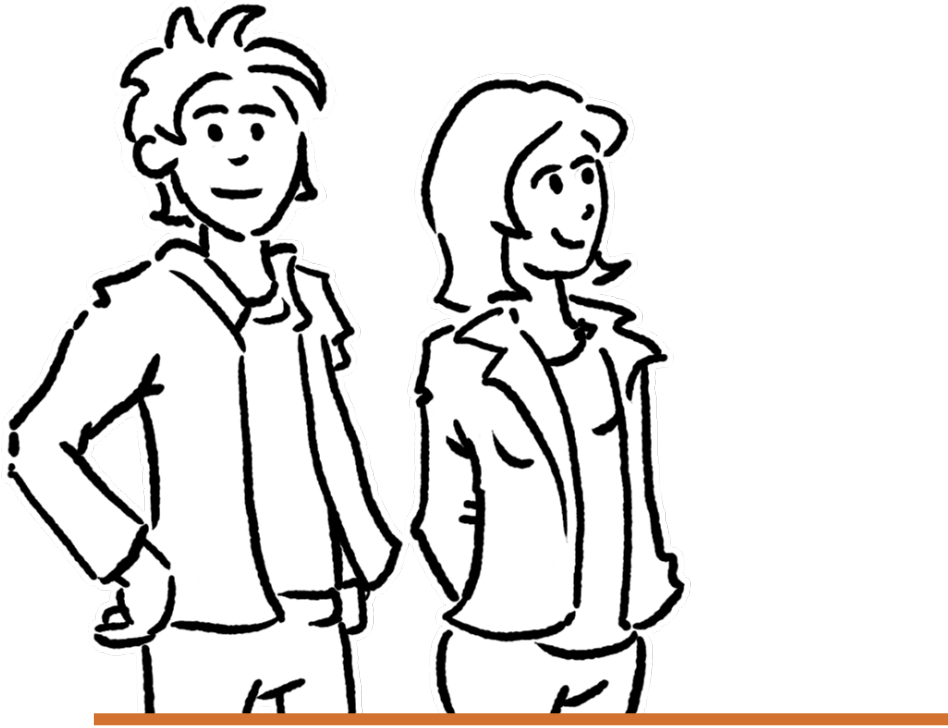
GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Uczestnicy: uczniowie zawodu (praktykanci)

- 1,22 miliona praktykantów rocznie
- w 324 uznanych zawodach

Oznacza to:

- 5 % wszystkich obecnie zatrudnionych osób to uczniowie zawodu

Uczestnicy: pracodawcy

- około 18,7% wszystkich zakładów pracy zatrudniających pracowników podlegających składkom na ubezpieczenie społeczne zapewnia co roku kształcenie (ok. 396 800 z 2,1 miliona)
- czyli około 475 950 nowych praktykantów rocznie
- 79% praktykantów jest zatrudnianych natychmiast po zakończeniu kształcenia

Kooperatywne zarządzanie: Przemysł, partnerzy społeczni i państwo zapewniają warunki ramowe dla dualnego kształcenia zawodowego

- Izby
- Partnerzy społeczni (organizacje pracowników i pracodawców)
- Państwo

Izby i partnerzy społeczni: definiują i weryfikują treści szkoleniowe w przedsiębiorstwie

Państwo: tworzy ramy prawne i zapewnia zasoby dla edukacji szkolnej

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

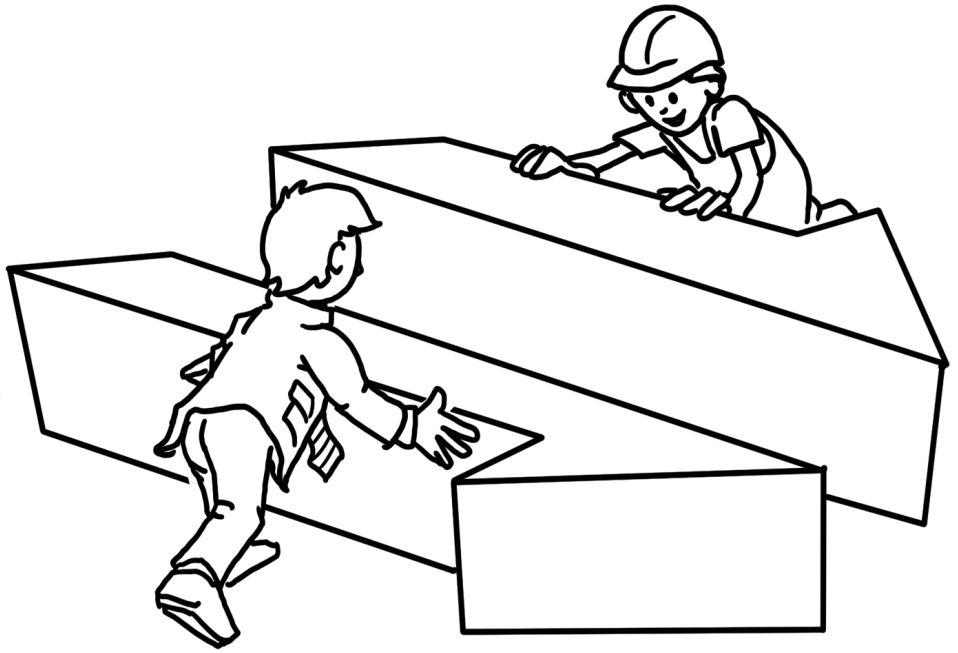
Podmioty: izby - właściwy organ

- weryfikują i rejestrują zakłady, w których odbywa się kształcenie
- nadzorują i monitorują kształcenie w zakładach
- kwalifikują personel szkoleniowy
- organizują egzaminy
- organizują wydarzenia informacyjne i udzielają porad

Podmioty: partnerzy społeczni

Związki zawodowe i organizacje pracodawców negocjują między sobą i z państwem odpowiednie standardy dla zakładowej części kształcenia.

- Treść kształcenia
- Dodatek z tytułu kształcenia
- Nadzór nad kształceniem w zakładzie pracy
- Udział w komisji egzaminacyjnej

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Podmioty: państwo - dostawca usług ramowych

- negocjuje przepisy dotyczące kształcenia z partnerami społecznymi (kształcenie w zakładzie pracy)
- definiuje kształcenie w szkołach zawodowych: ramowy program nauczania
- finansuje, organizuje i monitoruje system publicznych szkół zawodowych
- prowadzi i umożliwia badania w zakresie kształcenia zawodowego → BIBB
- wspiera poszukiwanie miejsca kształcenia (np. młodzież, bezrobotni, osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji)

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Ramy: standardy

- określają wdrażanie dualnego kształcenia zawodowego w zakładach pracy i szkołach zawodowych
- zapewniają kontrolę jakości i promocję dualnego kształcenia zawodowego
- są ważne i wiążące w całym kraju

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Ramy: standardy – powstawanie

- **1. pracodawcy** identyfikują nowe obszary odpowiedzialności i kwalifikacji w zakładzie pracy
- **2. partnerzy społeczni i państwo** negocjują i przyjmują nowe zakładowe standardy kształcenia moderowane przez BIBB
- **3. państwo** dostosowuje ramowe programy nauczania do nowo zdefiniowanych przepisów kształcenia

Przyjęte standardy są określone w przepisach kształcenia (zakłady pracy) i ramowych programach nauczania (szkoły zawodowe).

Ramy: standardy – regulamin dotyczący kształcenia

Wspólny cel wynika z ‚**zasady zawodowej**‘

Standardy kształcenia w zakresie szkoleń wewnątrzzakładowych są określone w regulaminie dotyczącym kształcenia:

- Nazwa zawodu
- Profil zawodowy
- Treści
- Ramy czasowe i struktura czasowa
- Wymagania egzaminacyjne

Ramy: standardy – ramowy program nauczania

Kształcenie w szkole zawodowej zapewnia niezbędną teoretyczną wiedzę zawodową i poszerza kształcenie ogólne.

Standardy kształcenia są określone w ramowym programie nauczania:

- Cel kształcenia
- Treści
- Obszary kształcenia

Podstawy

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Ramy prawne

Wolność wykonywania zawodu ma zastosowanie zgodnie z art. 12 niemieckiej ustawy zasadniczej.

Ustawodawstwo przedsiębiorstwa

- Ustawa o kształceniu zawodowym
- Kodeks rzemiosła
- Ustawa o ochronie pracy młodzieży
- Ustawa o układach zbiorowych
- Ustawa o tymczasowym uregulowaniu prawa izby przemysłowo-handlowej
- Ustawa o konstytucji zakładowej

Ustawodawstwo szkolne

- Powszechny obowiązek szkolny
- Ustawy szkolne krajów związkowych

Dualne kształcenie zawodowe:

Motywacje, interesy i proces

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Motywacja i środki - państwo

Motywacja: Niemcy potrzebują wykwalifikowanej siły roboczej,

aby zapewnić wzrost i rozwój.

Spostrzeżenie: Musimy wzmocnić dualny system kształcenia zawodowego i odpowiednio nim zarządzać.

Środki:

- Stworzenie i aktualizacja ram prawnych
- Zlecenie innym podmiotom
- Przegląd i rozwój systemu (np. przez BIBB)

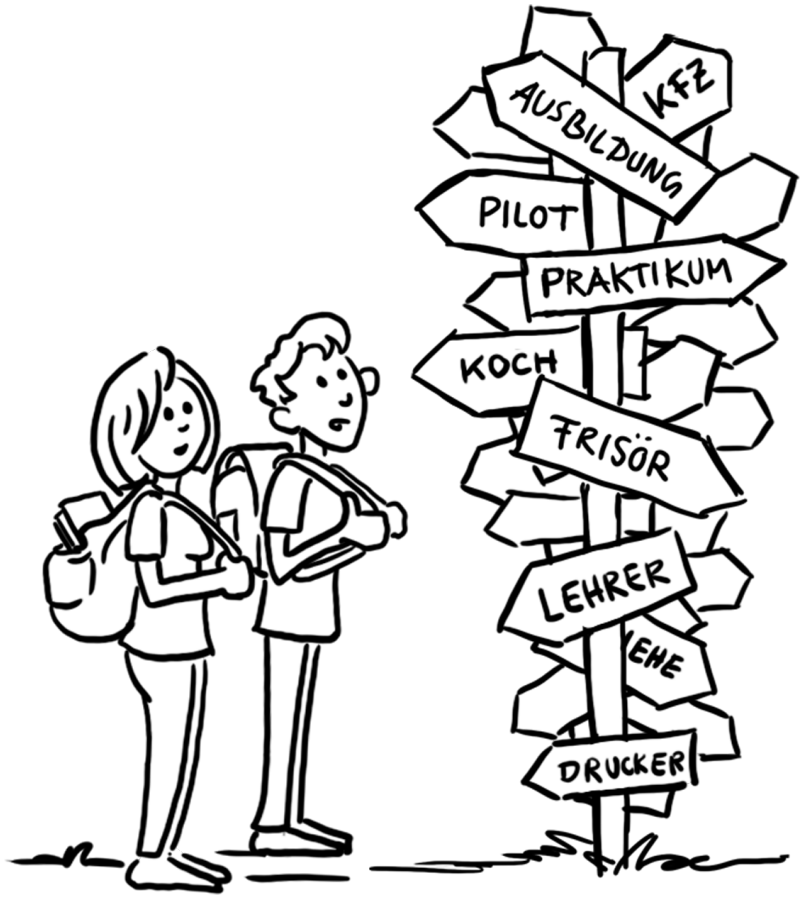
GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Motywacja i rozpoczęcie – młodzież

Motywacja: „Chcę zostać …!“

Rozpoczęcie:

- Wyszukiwanie potencjalnych firm i przeglądanie ofert
- Pisanie aplikacji
- W poszczególnych przypadkach rekrutacja
- Wybór zakładu, w którym odbywa się kształcenie
- Zawarcie umowy dotyczącej przyuczania do zawodu

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Motywacja i rozpoczęcie – przedsiębiorstwo

Motywacja: „Chcę mieć pewność przy obsadzaniu wakatów“

Rozpoczęcie:

- Uzyskanie uprawnień jako zakład kształcenia zawodowego
- Oferowanie miejsc szkoleniowych
- Ocenianie aplikacji
- Wybór uczniów zawodu
- Zawarcie umowy dotyczącej przyuczania do zawodu

Umowa dotycząca przyuczania do zawodu

Kształcenie zawodowe rozpoczyna się wraz z zawarciem umowy między pracodawcą a uczniem zawodu.

Umowa reguluje:

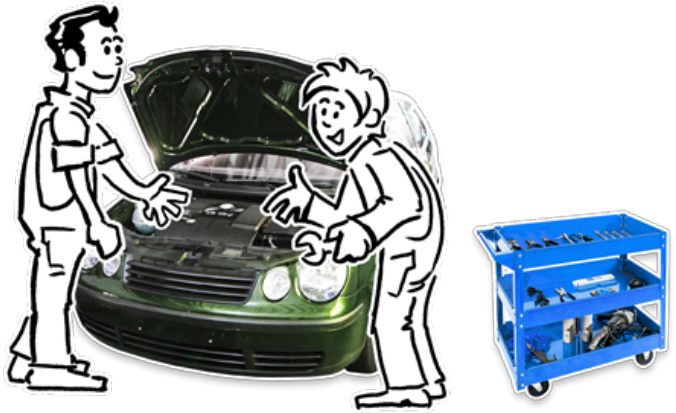
- Czas trwania
- Treści
- Okres próbny
- Strukturę merytoryczną i czasową
- Wynagrodzenie
- Prawa i obowiązki obu stron

Dualne kształcenie w dwóch miejscach szkoleniowych

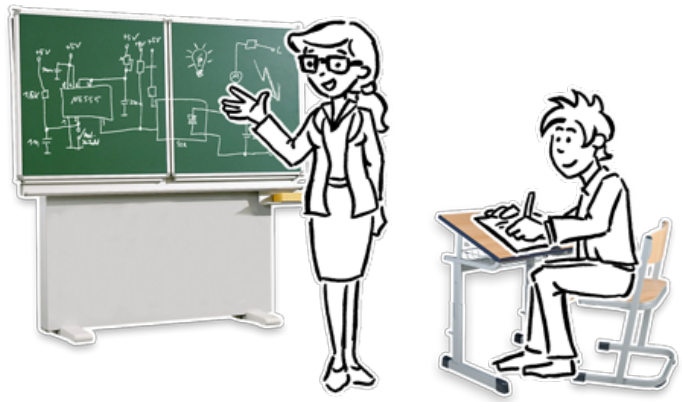
70 % czasu kształcenia w **zakładzie**

- ustrukturyzowane kształcenie w rzeczywistych warunkach pracy
- uczniowie zawodu pracują w konkretnych procesach operacyjnych
- uczniowie otrzymują wynagrodzenie

30 % czasu kształcenie w **szkole zawodowej**

- lekcje w klasie
- przedmioty zawodowe (2/3) i
- przedmioty ogólnokształcące (1/3)

Dualne kształcenie zawodowe trwa od dwóch do trzech i pół roku.

Egzamin końcowy

Egzamin końcowy

- Organizowany przez izby
- Część teoretyczna i praktyczna
- Komisja egzaminacyjna złożona z
  - Pracodawcy
  - Pracowników (przedstawiciele związków zawodowych)
  - Nauczyciele szkół zawodowych (reprezentujący państwo)

Egzamin końcowy

Świadectwo ukończenia kształcenia

- wydane przez izbę
- kwalifikacje uznawane przez państwo

Ukończenie kształcenia z wynikiem pozytywnym finalizuje kształcenie. Rozpoczyna się kariera zawodowa.

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Rozpoczęcie kariery: możliwości

Na rynku pracy

- Umowa o pracę bezpośrednio z zakładem kształcenia
- Umowa o pracę w innym zakładzie pracy
- Zatrudnienie w innym obszarze zawodowym

Kontynuacja kształcenia

- Dalsze i zaawansowane szkolenia
- Studia („sektor szkolnictwa wyższego”)

GO:VET

Dualne kształcenie zawodowe:

Dobra praktyka

Podsumowanie

Przebieg

- Kształcenie równoległe w zakładzie pracy (70%) i w szkole zawodowej (30%): „dualne”
- Kształcenie o określonej treści i czasie trwania (umowa dotycząca przyuczania do zawodu)
- Kształcenie w rzeczywistym procesie pracy
- Egzamin końcowy przed niezależną komisją

Podsumowanie

Ramy

- Państwo gwarantuje ramy prawne
- Państwo organizuje szkolną część szkolenia
- Izby i partnerzy społeczni określają zakres i treści szkolenia
- Izby nadzorują szkolenie w firmie jako organ odpowiedzialny

Dlaczego dualne kształcenie zawodowe cieszy się w Niemczech takim powodzeniem?

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Czynniki decydujące o sukcesie

- Historycznie rozwinięty system
- Wysoki poziom akceptacji społecznej
- Obustronne korzyści dla uczniów zawodu i przedsiębiorstw
- Kształcenie zgodne z zapotrzebowaniem na wykwalifikowaną siłę roboczą
- Silne instytucje (izby, partnerzy społeczni, MŚP)
- Współtworzenie systemu przez wszystkich zainteresowanych
- Wysoka elastyczność i zdolność adaptacji systemu

Pięć filarów kształcenia zawodowego

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Filary

1. **Współpraca między państwem, gospodarką i partnerami społecznymi**
2. **Uczenie się w procesie pracy**
3. **Ogólnie uznane standardy krajowe**
4. **Wykwalifikowana kadra zajmująca się kształceniem zawodowym**
5. **Zinstytucjonalizowane badania i doradztwo**

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Zalety dla uczniów zawodu:

Dualne kształcenie zawodowe jest idealnym przygotowaniem do rozpoczęcia życia zawodowego:

- kompetencje i kwalifikacje specyficzne dla danego zawodu
- rzeczywiste warunki pracy (maszyny, procesy, środowisko pracy)
- świadczenie z tytułu szkoleń

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Korzyści dla firm:

Dualne kształcenie zawodowe zapewnia doskonale wykwalifikowany personel:

- Kompetentni wykwalifikowani pracownicy, spełniający wymagania zakładu pracy (w przeciwieństwie do kandydatów z zewnątrz)
- Zwiększona produktywność (szybka amortyzacja)
- Aktywne zaangażowanie społeczności biznesowej w rozwój standardów szkoleniowych
- Wkład w Corporate Social Responsibility (CSR)

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Korzyści dla państwa i społeczeństwa:

Wzajemne korzyści, dobrobyt i pokój społeczny:

- Wysokie wyniki gospodarcze i produktywność
- Zharmonizowany rynek pracy (podaż/popyt)
- Integracja społeczna i ekonomiczna młodych ludzi
- Wpływ wszystkich stron zainteresowanych na proces szkolenia

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Wyzwania z perspektywy uczniów zawodu

- Rozbieżność między poszukiwanymi a otwartymi ofertami przyuczania do zawodu (brak ofert)
- Dostęp do dualnego kształcenia zawodowego (uczestnictwo)
- Rosnące wymagania zawodowe
- Uczenie się przez całe życie

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Wyzwania z perspektywy firm

- Rozbieżność między poszukiwanymi a otwartymi ofertami przyuczania do zawodu (brak kandydatów)
- „Dojrzałość do kształcenia“
- Integracja osób niepełnosprawnych
- Integracja migrantów

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Wyzwania z perspektywy państwa i społeczeństwa

- Zmiany demograficzne
- Przewidywany niedobór wykwalifikowanych pracowników
- Tendencja do akademizacji
- Różnice regionalne
- Integracja

Dalsze informacje

GO:VET
German Office for International Cooperation in Vocational Education and Training

Liczby i fakty

- Raport danych BIBB (link)
- Raport dotyczący szkoleń zawodowych (link)
- Federalny Urząd Statystyczny (link)
- Portal danych BMBFTR (link)
- BIBB Report 2/2025 (link)
- IAB-Forum (link)

Standardy szkoleniowe

- Broszura BIBB: regulaminy szkoleń i sposób ich tworzenia (link)
- Przykłady regulaminów szkoleniowych i ramowych programów nauczania (BIBB) (link)

Kontakt w przypadku dalszych pytán

- govet@bibb.de

Dokumenty prawne

- Ustawa o szkoleniu zawodowym (link)
- Ustawa o zatrudnianiu młodzieży (link)
- Ustawa o izbach (link)
- Ustawa o negocjacjach zbiorowych (link)
- Ustawa o konstytucji zawodowej (link)

Strony internetowe

- GOVET (link)
- BMBFSFJ (link)
- BMFTR (link)
- BIBB (link)

GOVET w BIBB

Friedrich-Ebert-Allee 114-116
53113 Bonn, Germany

govet@bibb.de

+49 228 107 1818

www.govet.international